

LEKCE 2

ČTENÍ A PSANÍ. DĚLENÍ SLOV.

ОПАКОВАЊІ ПРĚДХОЗІЊО УЧІВА

1. Vyjmenujte ukrajinskou abecedu.

2. Čtěte následující písmena, přepište je do sešitu jako velká i jako malá.

Н, К, У, Я, Г, Щ, Ф, Х, С, П, М, Ц, З, Ђ, Ч, Ю, Ш, Б, Г, Ж, Ї, Е, Л, Є.

3. přečtěte nahlas názvy oblastních center Ukrajiny a pak je seřad'te podle abecedy. Zapište správné pořadí do sešitu.

Кійів, Харків, Запоріжжя, Донецьк, Луцьк, Львів, Ужгород, Житомир, Суми, Дніпропетровськ, Полтава, Миколáїв, Херсón, Тернопіль, Чернівці, Івано-Франківськ, Рівне, Кіровоград, Луганськ, Одеса, Вінниця, Черкаси, Чернігів, Хмельніцький.

4. Čtěte správně ukrajinsky.

баба, бáтько, нéбо, земл'я, нарóд, прощáння, áзбука, ім'я, д'ядько, ногá, юнáк, щáстя, стіл, шість, Кійів, Україна, історія, їздá, прáця, друг, підлóга, метéлик, вчитель, олівéць, викладáч, тигр, хлїб, ніч, студéнт, дівчá, дочкá, бáтько, мїша, мўха, лїстя, свїт, вікнó, знáння, житт'я, сім'я, пóле, óко, дит'я, школ'яр, мотўзка, горá, рїкá, мáти, тїждень, плóща, нїж, дзвїн, канїкули, долїна, лось, дівчина, хлóпець, ўчень, ученїця, Ілля, українець, українка, пюре, слон, жирáфа, селянін, селянка, лéбїдь, брат, ворóта, студéнтка, нóжиці, товáриш, ключ, інженér, пóдруга, крéйда, дóшка, мїсто, земл'я, óсїнь, сорóчка, пісня, ёдність, ніч, Мартїна, дочкá, лїс, Данїло, друг, день, прїклад, Петрó, підручник, прїятель, бáтько, водїй, онўк, Мартїн, судд'я, шкóла, дўмка, жїнка, Микóла, дóля, перéклад, кáва, кїмнáта, Пётра, Марїна, пóле, мал'я, знáння, вікнó, лїстя, дівчá, університét, мóре, слóво, д'ядько, порос'я, облїччя, селó, дéрево, дит'я, вітáння.

5. Odpovězte na otázky.

- 1) Kolik písmen má ukrajinská abeceda?
- 2) Používá se v ukrajínštině nějaký speciální znak? Jaký? K čemu slouží?
- 3) Co jsou jotovaná písmena, jak je čteme v různých pozicích?
- 4) K čemu slouží v ukrajínštině měkký znak?
- 5) Které písmeno (písmena) označují dvě hlásky?

DĚLENÍ SLOV V UKRAJINŠTINĚ

- Zpravidla se slova, stejně jako v češtině, dělí po slabikách: *бе-ре-за, но-га, го-ло-ва*.
- Jednoslabičná slova se nerozdělují: *стіл, дуб, яр*
- Na konci řádku nenecháváme jednopísmenné slabiky: *ака-ція, осу-ка, ірис, Оле-на*.
- Slova se dělí tak, aby se nepřerušilo spojení souhlásky se samohláskou:

лис-тки си-ничка го-стрий

ли-стки сини-чка гос-трий

лист-ки синич-ка гост-рий

- Apostrof, měkký znak a Ъ neoddělujeme od předcházejícího písmene: *об'-єднання, п'ять-ма, польсь-кий/поль-ський, бай-ка*.
- Zdvojené souhlásky lze rozdělovat: *знан-ня, жит-тя, ніч-чю, осін-ній, від-дати*.
- U složených slov nelze na konci řádku ponechat počáteční část kmene druhého slova, pokud netvoří slabiku: *багато-ступінчастий* (nikoli *багатос-тупінчастий*), *восьми-гранний* (nikoli *восьмиг-ранный*), *далеко-східний* (nikoli *далекос-хідний*).
- Spřežky **ДЗ, ДЖ** se nerozdělují: *гу-дзик, хо-джу*;
- Nedělí se jednoslabičné části složených zkratkových slov: *пед-інститут*; zejména pak nelze rozdělovat iniciálové abreviatury: *НАН, АЕС, МАГАТЕ*

Technická pravidla pro dělení slov

- Nelze oddělovat příjmení od iniciál nebo jiných zkratkových slov, s nimiž se pojí: *Т. Г. Шевченко* (nikoli *Т. Г. // Шевченко*), *гр. Іваненко* (nikoli *гр. // Іваненко*), *акад. (доц., проф.) Гончаренко* (nikoli *акад. (доц., проф.) // Гончаренко*).
- Pokud jsou jména, tituly apod. rozepsány celým slovem, pak lze příjmení oddělit: *Тарас Григорович Шевченко* i *Тарас // Григорович Шевченко, академік // Іван Петренко* atd.
- Nelze rozdělovat zkrácené názvy jednotek od číslic, k nimž se váží: *1917 р.* (nikoli *1917 // р.*), *150 га* (nikoli *150 // га*), *20 см³* nebo *20 куб. см* (nikoli *20 // см³* nebo *20 // куб. см*).
- Pokud jsou názvy jednotek rozepsané celým slovem, pak je lze oddělit: *1917 // рік, 150 // гектарів*.
- Gramatické koncovky spojené s číslicemi spojovníkem nelze oddělovat a psát na dalším řádku: *2-й* (nikoli *2- // й*), *4-го* (nikoli *4- // го*), *10-му* (nikoli *10- // му*).
- Nelze dělit konvenční (grafické) zkratky typu *вид-во, і т. д., і т. ін., та ін., т-во* apod.
- Na další řádek nelze přenášet interpunkční znaménka (kromě pomlčky), závorky nebo uvozovky, jež ukončují předchozí řádek, ani na konci předchozího řádku nechat otevřenou závorku či uvozovku.

Označení přízvuku (')

Пřízvuk se v ukrajinských textech zpravidla označuje pouze u málo známých slov a dále tehdy, pokud může být dané slovo užito se dvěma přízvuky, kdy přízvuk plní roli diferenční, tj. podle místa ve slovu mění jeho význam: *Ми сходили на гору X Ми сходіли на гору та повернулися додому ще завидна; Образи (od slovesa ображати), образу (umělecké, literární), образі (ikony).*

5. Následující slova rozdělte všemi možnými způsoby – naznačte rozdělovníkem.

Столи, столики, столяр, олівець, олівці, річка, зошит, календар, степи, допомога, дозволити, околиця, водоспад, вікно, чеський, знання, журавель, кандидат, професор, ім'я, Дмитро, Юрій.

6. Přepište do sešitu následující slova. Dbejte na správnost napojování písmen.

- 1) лу ла ол ул лі ил лан млин мило Ліна малина лимон;
- 2) са сі ос ус сли ліс лис сон сова слива слон сосна Сава Суми Слава;
- 3) ка ко ук ок ік клу мак сік коса клас коло вінок каса кіно ліки;
- 4) па пі о пуп плис пі суп пила лапа піна липа пісні співи павук;
- 5) ур рі ро ар оро при рак рука рік ріпа курка просо ранок ірис;
- 6) ата ото уту іт ти там тато лото торт літак тісто танк котик нитка;
- 7) зо за зі зе коза віз зорі зірка зерно озеро зима звірі казка мороз;
- 8) ть нь ль сь льо зьо лось кінь день пень сіль льон пеньок синька;
- 9) бі бу ба бе би біб зуб баба бук балка буква верба береза булка;
- 10) гум гра гриб граб голуб Галина Ігор Богдан огірок гарбуз голка;
- 11) ґанок аґрус ґелґіт ґава Ґватемала обґрунтування зґвалтувати;
- 12) хо ох ха ах хі іх ух хор мох холод вухо хліб хата горіх птахи хмара;
- 13) ял як яс яб ян ям ля ся ряд явір якір яма ялинка олія ряд дядько;
- 14) жук жито вуж лижі ожина жаба журавель коржик урожай журнал;
- 15) шум шуба школа каша шашки миша мішок пташка ромашка кішка;
- 16) цап цирк цукор цех цегла танці місяць сцена палець цибуля ножиці;
- 17) юнак юшка юрта бігаю Юля Юра Юстина Юхим ключ людина;
- 18) єнот миє сіє малює синє літне пізне приємно радіє заєць Єва;
- 19) шука щітка лящ куц борщ дощик щеглик ящірка щедро хрущ;
- 20) фазан фото шафа вафлі алфавіт флот ліфт фіалка Федір портфель;
- 21) дзвін дзьоб дзвоник дзвіночки дзеркало кукурудза дзенькає;
- 22) джміль джерело ходжу сиджу бджоли Джеря.